

فهرست

۱۱	سال شمار زندگانی کانت
۱۵	پیشگفتار
۱۵	برآمدن فلسفه سیاسی کانت: پاسخی نوبه چالش های تازه
۲۰	موضوع اصلی و فرضیه های پژوهش
۲۱	روش شناسی پژوهش
۳۴	متون فلسفه سیاسی کانت: ساختار، پیچیدگی ها و دشواری ها
۳۷	ساماندهی و ساختار پژوهش
۴۴	یادداشت های پیشگفتار
۴۷	بخش اول: زمینه ها
۴۹	زمینه نخست: فلسفه نظری
۴۹	عقل محض، آزمون شناسایی و بیداری از خواب جزم گرایی
۴۹	گستره شناسایی و نقد آن
۵۶	منطق استعلایی
۶۲	ایده های استعلایی: نفس، جهان، خدا
۶۸	روش شناسی عقل محض
۷۳	انسان، درکشاکش جزم اندیشی و شک گرایی
۷۹	یادداشت های زمینه نخست
۸۱	زمینه دوم: فلسفه اخلاق

۱. غایت‌گرایی برزمینه مابعدالطبیعه اخلاق ۸۱

اخلاق سودگرا، اخلاق وظیفه‌گرا ۸۱

«حکم تمجیزی» و کاربردهای آن ۸۶

ذات خردمند در «قلمرو غایات» ۹۵

یادداشت‌های زمینه دوم (۱) ۱۰۱

۲. «برترین خیر» و اصل‌های عقل عملی محض ۱۰۲

انسان، اراده و آزادی ۱۰۲

طبیعت، آزادی و دیالکتیک خرد ۱۰۶

آزادی استعلایی، بقاء نفس، هستی خدا ۱۱۰

یادداشت‌های زمینه دوم (۲) ۱۱۷

۳. انسان‌شناسی غایت‌گرا ۱۱۸

الزام، حق و قانون ۱۱۸

انسان: غایت ذاتی و فی‌نفسه ۱۲۱

روابط اجتماعی و کردارهای اخلاقی ۱۲۶

یادداشت‌های زمینه دوم (۳) ۱۳۶

بخش دوم: فلسفه سیاسی ۱۳۷

فصل نخست: انسان، طبیعت و تاریخ ۱۳۹

انسان و جامعه‌پذیری غیراجتماعی ۱۳۹

خردگرایی و فرایند روبه پیشرفت تاریخ ۱۴۳

کانت و هرِدِر، نظم مدنی و «آنارش» ۱۴۷

فلسفه تاریخ غایت‌گرا ۱۵۲

یادداشت‌های فصل نخست ۱۵۷

فصل دوم: خرد، اخلاق و سیاست ۱۵۹

خرد خودبنیاد و قانونمند ۱۵۹

سازگاری اخلاق و سیاست و بت عیار «مصلحت‌گرایی» ۱۶۴

«سیاستمدار اخلاقی» و «موظف‌گر سیاسی» ۱۶۹

یادداشت‌های فصل دوم ۱۷۷

فصل سوم: روشنگری: خودانگیختگی و نواندیشی ۱۷۸

روشنگری، نقادی و نوگرایی ۱۷۸

حقوق طبیعی، خرد خودبنیاد و انقلاب ۱۸۴

کانت و روشنگری خردگرایانه ۱۹۰

کاربرد خرد در امور خصوصی و عمومی ۱۹۶

روشنگری، تنگناها و دشواری‌های آن ۲۰۳

یادداشت‌های فصل سوم ۲۰۸

فصل چهارم: آزادی، برابری، استقلال ۲۱۲

ایده‌های پیشینی عقل عملی ۲۱۲

آزادی، قانون و سعادت افراد ۲۱۴

آزادی اندیشه، بیان و قلم ۲۲۱

برابری اتباع در جامعه همسود ۲۲۸

استقلال شهروندان بر پایه دارایی ۲۳۴

یادداشت‌های فصل چهارم ۲۴۱

فصل پنجم: بنیادهای فلسفی جامعه مدنی ۲۴۳

حق، قانون و جامعه مدنی ۲۴۳

بنیادهای نظام جمهوری ۲۵۰

نظام جمهوری بر پایه قرارداد اجتماعی ۲۵۲

پشتوانه‌های اخلاقی و قانونی قرارداد اجتماعی ۲۵۸

یادداشت‌های فصل پنجم ۲۶۲

فصل ششم: حکومت قانون‌گرای مدنی ۲۶۳

قانون اساسی مدنی و حقوق شهروندی ۲۶۳

نیروهای سه‌گانه در حکومت مدنی ۲۶۶

حکومت فردی، حکومت اشرافی و دموکراسی ۲۶۹

کانت، دموکراسی نمایندگی و نظام جمهوری ۲۷۳

یادداشت‌های فصل ششم ۲۸۳

فصل هفتم: حاکمیت و اقتدار ۲۸۵

نسبت شهروندان و حکومت مدنی.....	۲۸۵
اطاعت شهروندان و رد شورش و نافرمانی.....	۲۸۸
از «نافرمانی مدنی» تا مقاومت براندازنده.....	۲۹۴
مقاومت مشروع بر پایه اصل استعلایی حق عمومی.....	۲۹۷
زمینه اجتماعی - سیاسی سرزمین پروس و تنگناهای کانت.....	۳۰۲
کانت و پدیده انقلاب: داوری فیلسوفانه.....	۳۰۹
اصلاحات از درون، یا انقلاب از بیرون.....	۳۱۵
یادداشت‌های فصل هفتم.....	۳۲۰
فصل هشتم: دارایی بر پایه ایده عقل عملی محض.....	۳۲۲
مفهوم دارایی در نظریه‌های سیاسی.....	۳۲۲
مالکیت و دارایی در فلسفه سیاسی کانت.....	۳۲۹
حق طبیعی، دارایی و کاربرد زور.....	۳۳۳
دارایی و حقوق شهروندی.....	۳۳۶
یادداشت‌های فصل هشتم.....	۳۴۰
فصل نهم: زنان، شهروندان منفعل.....	۳۴۱
نابرابری زن و مرد و قرارداد ازدواج.....	۳۴۱
زن، دارایی مرد و لعبت والا.....	۳۴۵
زنان و شخصیت فردی کانت.....	۳۴۹
زنان و زمانه کانت.....	۳۵۱
زنان و دشواری‌های فلسفه کانت.....	۳۵۵
یادداشت‌های فصل نهم.....	۳۶۱
فصل دهم: صلح پایدار، فدراسیون جهانی و آینده بشریت.....	۳۶۳
پیش‌زمینه‌های صلح پایدار.....	۳۶۳
شرط‌های بنیادین صلح پایدار.....	۳۷۲
تضمین‌های صلح پایدار.....	۳۸۱
صلح پایدار، از ایده آل تا واقعیت.....	۳۸۵
از «جامعه جهانی» تا «جامعه مدنی جهانی».....	۳۹۰

یادداشت‌های فصل دهم.....	۳۹۶
فصل یازدهم: نهاد دین و نهاد سیاست.....	۳۹۸
دین ظاهری، دین باطنی.....	۳۹۸
نهاد دین: مذهب ناب دینی و مذهب تاریخی - کلیسایی.....	۴۰۱
کانت، فلسفه دین و رویارویی قدرت سیاسی.....	۴۱۰
اصل‌های بنیادین نهاد دین.....	۴۱۴
استقلال نهاد دین از نهاد سیاست و «حق منفی» حکومت.....	۴۱۸
اصل‌های ثابت، قرائت‌های گوناگون و پدرسالاری دینی.....	۴۲۶
یادداشت‌های فصل یازدهم.....	۴۲۹
فصل دوازدهم: نقد قدرت و نقش فیلسوفان.....	۴۳۱
کشاکش فلسفه و سیاست.....	۴۳۱
استقلال نهاد دانش و اندیشه از نهاد سیاست.....	۴۳۴
فیلسوفان سیاسی بر بام «فلسفه جهانی»: هویت و آموزه‌ها.....	۴۳۹
سلوک فیلسوفانه، خطر خیزی و ویرانگری.....	۴۴۴
دانشکده فروتر فلسفه و کاخ فراتر سیاست.....	۴۴۷
یادداشت‌های فصل دوازدهم.....	۴۵۱
بخش سوم: برآیند.....	۴۵۳
۱. آموزه‌های فلسفه سیاسی کانت.....	۴۵۵
۲. تنگناها و شایستگی‌های فلسفه سیاسی کانت.....	۴۷۵
فلسفه سیاسی کانت بر شالوده فلسفه نظری و فلسفه اخلاق.....	۴۷۵
ناسازگاری در اندیشه‌های سیاسی کانت.....	۴۸۱
تأثیرپذیری تاریخی در فلسفه سیاسی کانت.....	۴۸۵
فلسفه سیاسی کانت و «نظریه حکومت».....	۴۹۰
«آسمان پرستاره» و «قانون اخلاقی»: شهر خدا و شهر دنیا.....	۴۹۳
■ کتابنامه.....	۴۹۵
■ واژه‌نامه انگلیسی به فارسی.....	۵۰۱
■ واژه‌نامه فارسی به انگلیسی.....	۵۰۹
■ نمایه.....	۵۱۷

۱۷۷۲	روایتی که در میان فیلسوفان شرقی و غربی رایج است
۱۷۷۳	تفاوتی که در میان فیلسوفان شرقی و غربی رایج است
۱۷۷۴	تفاوتی که در میان فیلسوفان شرقی و غربی رایج است
۱۷۷۵	تفاوتی که در میان فیلسوفان شرقی و غربی رایج است
۱۷۷۶	تفاوتی که در میان فیلسوفان شرقی و غربی رایج است
۱۷۷۷	تفاوتی که در میان فیلسوفان شرقی و غربی رایج است
۱۷۷۸	تفاوتی که در میان فیلسوفان شرقی و غربی رایج است
۱۷۷۹	تفاوتی که در میان فیلسوفان شرقی و غربی رایج است
۱۷۸۰	تفاوتی که در میان فیلسوفان شرقی و غربی رایج است
۱۷۸۱	تفاوتی که در میان فیلسوفان شرقی و غربی رایج است
۱۷۸۲	تفاوتی که در میان فیلسوفان شرقی و غربی رایج است
۱۷۸۳	تفاوتی که در میان فیلسوفان شرقی و غربی رایج است
۱۷۸۴	تفاوتی که در میان فیلسوفان شرقی و غربی رایج است
۱۷۸۵	تفاوتی که در میان فیلسوفان شرقی و غربی رایج است
۱۷۸۶	تفاوتی که در میان فیلسوفان شرقی و غربی رایج است
۱۷۸۷	تفاوتی که در میان فیلسوفان شرقی و غربی رایج است
۱۷۸۸	تفاوتی که در میان فیلسوفان شرقی و غربی رایج است
۱۷۸۹	تفاوتی که در میان فیلسوفان شرقی و غربی رایج است
۱۷۹۰	تفاوتی که در میان فیلسوفان شرقی و غربی رایج است

پیشگفتار

برآیند فلسفه سیاسی کانت: پاسخی نو به چالش‌های تازه

فیلسوفان و اندیشه‌وران با کاوش در تاریخ دراز و پر نشیب و فراز فلسفه، تقریباً با یکدیگر هم‌رئی و هم‌داستان‌انند که جهان از سپیده دم تاریخ تا کنون، سه فیلسوف بنیان‌گذار، بزرگ و ارجمند به خود دیده است. این فیلسوفان عبارتند: از افلاطون، ارسطو و کانت.^(۱) هر چند کتت یا نقدهای سه‌گانه خویش دگرگونی‌هایی بنیادین در فلسفه نظری، فلسفه اخلاق، تعلیمی‌شناسی و غایت‌شناسی پدید آورد، اما از اندیشه و تأمل در باب جامعه، تاریخ و سیاست فارغ نبود. نوشته‌های گوناگون کانت در مورد فلسفه تاریخ و فلسفه سیاسی، از تیروی فکری، ژرف‌نگری، نوگرایی و نبوغ حیرت‌انگیزی حکایت می‌کند. با این وصف، جایگاه بلند و برجسته کانت در ساحت عقل نظری و عقل عملی از یک سو و فراهم‌نیاب کردن شاهکاری هم‌سنگ نقدهای سه‌گانه در فلسفه سیاسی از سوی دیگر، موجب غفلت بسیاری از تاریخ‌گزاران فلسفه و حتی فیلسوفان کانت‌شناس نسبت به اندیشه‌های سیاسی وی شده است.

کانت را هنوز هم آن‌گونه که باید فیلسوف سیاسی نمی‌شناسند. با این داورری نادرست، به نظرمی‌رسد، بیش از جفا در حق این فیلسوف فرزانه، در حق فلسفه سیاسی جفا شده است. فلسفه سیاسی کانت برشالوده فلسفه نظری و فلسفه اخلاق وی استوار است و یحشی پرمایه، ارزشمند و جدایی‌ناپذیر از میراث فلسفی وی به شمار می‌آید. از دهه ۱۹۷۰ یا ترجمه نوشته‌های سیاسی کانت به زبان انگلیسی، این فیلسوف اندک‌اندک در کشورهای انگلیسی‌زبان و به دنبال آن سایر کشورهای جهان، به عنوان یک اندیشه‌ور سیاسی مطرح